

Այսպէս, ուրեմն, կը տեսնենք որ «Բաւաքննական Նոր Շարքին» այս առաջին արշաւանքը քիչ աւարով ետ կը դառնայ. այսու հանդերձ, մենք շնքը դադրի մեր հոանդուն մաղթանքներն ընելէ, որ հեշտին կը գէթ յաջորդենրով՝ մեզ աւելի ստոյգ և աւելի՛ նստմնասիրտօ սոնդեկու-թիւններ ընծայէ. և մեր յոյսն շնք վրէպիր, քանի որ առակն ալ կը խրախուսէ, թէ «Dulcis in fundo»:

Հ. ԳՐԻԳՐ ԽՐԳՈՍԵԱՆ

ԳՐԱԳԻՐՆԵՐՈՒ ԱՇԽԱՐՀԷՆ

Բ Ա Ժ Ն Ա Գ Ի Ր
(Bajnaguir)

(Շար. տես Բազմ. 1929 էջ 189)

Չարորդ հիւար. 8 հրպմ. X 4. Սուրբ Ստեփանոս. կեսն վեր պնդին՝ կեսն վար կապոյտ խորքի վրայ Ս. Ստեփանոս՝ աջ ձեռքին ոսկի բուրբալ (դեպ ի ձախ նետած), ձախ քնին վրայ՝ շոշափաշով մը կոնք մը բանած, մէյր՝ կիսաշեմք մը: Հագած է վերեկ վար ժամայարի շապիկ՝ մտք վարդազոյն, գլուխը՝ յուսապակի, սև մագերթ միևնույն ուսերը իջած, երկու ակնակները ցուցնելով. դիմքը խափշիկի մորթով, աջ ձեռքը ճոյնպէս (ձախը չ'երկիր, շոշափաշին տակն է). ստերքը կայմբորակ՝ կամ գուլպաշով են

կամ կախով կաշիի մէջ բանուած: Նուրբ նկար: Հիւարին տակ՝ տիրեւագորջ շերտ մը՝ 1 հրպմ. յայնքով, յուսակցքի յուսանքը երկարած:

ԱՆՈՒԱՐՍ ԳՈՒՍՈՒՆ (Խ.) ԼՐԵՏԵԱԿՈՒՆ՝

Մատուցեալ՝ Սուրբ Ստեփանոս առ Տէրն և ստէ գինշ են՝ անուամբ խ. հրեշտակացն՝ որ ունին իխանութիւն ի վերայ ամենայն արամու զանոցս ի տուէ և ի գիշերի. և յամենայն ժամու պահապան ի ծովէ և ի ցամաքէ որ զվաճառս ճանապարհի՝ առաջնորդէ և զղեւ կործանէ և զամենայն շար թշնամիս կապէ նոցա՝ որ հրշակոք են: Ատէ՛ Տէրն յԱրաւել Սարաւել՝ Սեղաթ Միսաթ Ղիկնիկոս Սինայէ Աւրիել Տածիէ Հոաթիէ Կնդաւմայէ Ալիէ Արաքմիէ Մազանայէ յԱթիսա՝ Գաբրուէլ Թափունանո Պատուքէլ Միսաք Կուրիայ Զարբանեալ Բիէլ Ուզեմ Աբրաւամաք Բարեքէլ յԱնանիայ Միթայէլ Փուրիէլ Թրուքիէ Գարէբէն Թով Բենի Մենի Բէլի Սաղազի Կեփեմ Միէլ Մուսիէլ Խթիէլ Աթիէլ Միւթոս և ամենայն հրեշտակոք որ կայք առաջի Աստուծոյ՝ որ էթ ծնաւզ աշխարհիս՝ ի բարոյ բարեխաւոցէք ի տուէ և ի գիշերի և յամենայն ժամու պահապան՝ լերուք ծառային Աստուծոյ Ալլաւիբրտէ՛:

ԱՂԱԹԹԻ ԳՍՍՈՒՆ՝ ԲԵՆԻԹԹԵԱՆ ԵՍԱՄԵՆ ԱՍՏՈՒՆՍՈՆ ԱԼԱՎԵՐԷՆ՝

Յանուշ՝ Աստուծոյ և անուն սբ. հրշակացն Աստուծոյ և անուն սբրուհոյ Աստուածածինն և և սբ. Առաքելոցն և սբ. մարգարէիցն և սբ. աշխարհաթ բժշկացն Կոզմայի և Պամիանոսի. և անուն սբ. Սիսիանոսի և Սուքիանոսի՝ որ բնակեալ են ի ծիրակ վիտան և խ. ամ՝ շար դեւքն

1. Պետի ըլլայ երչտակաց: Աճանցաւ ուր և և ի վրայ և երչտակաւ ի ի ու տու-ի վրայ ետագիծ խազեր գրուած են ժախն ալ:
2. Մատուցեալ Մ-ը՝ հասցոյն ծաղկագիր:
3. Տոցադարձուած զին-յն:
4. Գրուած՝ երչտակաց:
5. Սղուած՝ ճպի, Է-ին վրայ պատիւով:
6. Սղուած ճք՝ պատիւով:
7. Վերջակեմն յետոյ կ'ուր Ատ և Տէրն՝ անչխազեր են. նոյնպէս հետոյ շոքը անունները (հրեշտակներու):
8. Տոցադարձուած Սար-աւամք:
9. Սղուած թի (Թ) մեով՝ զըլագրուած է յախտա առանց պատիւի. Ուրիշ տեղեր՝ Թ սղուած մեկն վրայ պատիւ կա՛յ՝ որ կը կարգադուի թիւն: Ուրեմն այս տեղ ներքէլ չէ կարգով յարեւանութիւն տարբերութիւն չկայ

10. Ուրուած՝ ալ, վրան պատիւ, անչխազեր:
11. Սղուած թ-ս:
12. Տոցադարձուած՝ պակաս-ս:
13. Առանց վերջակեմն: Ալլաւիբրտէ անունը ընկազրուած: Անմիջակէն առանց զարգագի կամ տրուում կը հետեի կարկը մելանով յաջորդ զուտը միջն և ստուս սբ. բառերը, միայն ընկազրուած Ալլաւիբրտէ աշխարհ սկ մելանով է:
14. Այսինքն գրեցաւոր. կը թուի թէ զըլագրութեան մէջ սովորական էր առ = օ գործածել ըստ տեղին:
15. Ցամոն բառին Թ-ն ծաղկագիր, հասցոյն:
16. Տոցադարձուած Սուրբ-անուսի:
17. Խ (ճառասուն) գրուող թուանշանին վրայ պա-

նեղէին զնոսս և երկաթի դրանօք և ճանկաւք խառնէին¹ զզեցս նոցա և նոցա² խորէին ի ճեռանէ Աստուծոյ մերոջ Յիսուսէ Քրիստոսէ և ասն Տէր Աստուած³ մեր ուր յիշեցի անուճքս մեր մի քաւեցի զուխ նորա⁴ և մի կէս զլիւյ նորա⁵ և մի խթմեցի աչք նորա⁶ հանդերձեալ⁷ բժշկեցի անուամբ⁸ անեղին Աստուծոյ և աւուամբ հաւր և որոյ և հոգոյն սրբոյ⁹։ Աստուած թողիչ մեղաց ժառանգաւ և ժողովաւ իշխաւ լոյս լուսատու լցուցիչ բարեաց¹⁰ խրատող խոստովանող ծածկազէս անուամբ քո եղիցի բժշկութիւն ծառայես Աստուծոյ Ալլահվերտէ¹¹։ Անուն հրշտակացն Արատտիէլի Սարաւքիէլի Բարաւյիէլի Ասմանիէլի Պանքաւքսիէլի Սարահաքիէլի¹² անուամբ¹³ սք. հրշտակացն և հրշտակապետացն Միքայէլի և Գարբիէլի¹⁴ եղիցի բժշկութիւն ծառայես Աստուծոյ Ալլահվերտէ¹⁵։

Աստուած անուան քում։ Աստուած լուր ազաւթից։ Ազգինա մեզ Տէր։ Տէր հան ի բանտէ գանդարձ Տէր և փրկեալ¹⁶։

Հինգերորդ Կկար. 8 X 4 հրդմ. Աետոււմ. զեղին և Պարմէյազոյն-կարմիր խորքի վրայ՝ ճարհ կողմը հրեշտակ մը, ալլա՛ Մարիամ, երկուսն ալ կարմիր վրանեղով, կապոյտ ներքևազգեստով. զոյ՛խնիրը՝ յուսպասկ և Հրշտակին մերկ տուները կ'երևին, իսկ Մարիամին ոչ։

աւ և ծաւ կողմը միջակէտ, փոխանակ ալ կողմը դրուելու, ինչպէս և վերը և ուրիշ տեղեր։ Ա՛մ (տարի)-ին ա՛ն վրայ երկար () նշան։

1. Տողազարմուտ. խառն-ին։
2. Սղուած՝ եց և եք՝ պատեալով։
3. Սղուած են տե, աչ, յե, քե, տր, տժ բտորը, և անգլխազեր։
4. Սղուած՝ եր վրան պատել։
5. Տողազարմ՝ ճանցիքեմ-այ։
6. Տղարմ. ան-ուամբ։
7. Վերջակէս գրուած չէ և Աստուած բառը անգլխազեր (սղուած ան) իսկոյն կը ճեռէի սրբոյրին։
8. Տղարմ. բարե-աց։
9. Զնջազրուած։
10. Վեց անուններն ալ անգլխազեր։
11. Անգլխազեր՝ երկուցն ալ։
12. Ալլատեղ Ալլահվերտէ անունը Ընջազրուած է՝ թէ ալ՝ որոշ չի գտնազանեիր։
13. Բնագրին մէջ զըջազրուած և ճեռեալ ձեռով՝ իբր հինգ առանձին տողեր և վերջակէտներով, ու սկսող զերբը՝ զլխատառ, — «Աստուած անուան քում, Աստուած լուր ազարից։ Ազգեմ մեզ տեր։ Տէր հան ի բանտեգան։ Կարմ տեր եւ փրկեալ։ Ու երկուցն զարագեծով մը կը վերջանայ՝ հինգերորդ Կկարին տեղ առնու։
14. Տղարմ. ծառայ-ին։

Հրեշտակը աչ ձեռքովը աղոյրչն՝ կը հաղորդէ, Մարիամ աշովը կ'ընդունին։ Վերեմ՝ մասնկաճև ամպերու մերկն դէպ ի վար ետանդի լոյսի հոսք մը։ Երկուսին զիմերն ու ձեաները թխարակ. Նուրբ նկար։ Վարի աղորքէն գատուած և գուհուար զարդաշիրտով մը՝ յուսանցէ յուսանց երկարած։

ԱՂԱԹԹ ՊԱԶԱՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԲԵՇԱՌԹԵԱՆ ԱՄԵՆԱՅՆ ԵՒՈՒՆ ԵՒՈՒՆԻՍ¹⁶ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ԱԼԼԱՎԵՐՏԷ¹⁵ ԱՄԷՆ։ ՈՂՋՈՑ¹⁶ ՇՆԿԵՑ ՄԱՐԻԱՄ ԼԻ ՆՈՐԿԱՎԱՔ ԱՐԵՆԵԱՅ¹⁷ ԵՍ ՊՈԵ Ի ԿԱՆԱՅ ԵՒ ԱՐԵՆԵԱՅ Լ ԿՈՒՈՂ ՈՐՈՎԱՅԻ ՔՈ ՄԱՅՐՈՂ¹⁸ ԵՍ ՄԻԱԾԻԻՆ ԵՒ ԱՂԱՅԻՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻՆ¹⁹ ՈՐ ԾՆԱՐ ՉՓԻՐԿԻԻՆ ԱՄԵՆԱՅԻՆ²⁰ ԼՈՅՍ ԱՅԽԱՐԿԻՍ։ ԱՂԱԵԱ ՉՂՐՈՂԻՉ²¹ ՔՈ ՉԻ ՓՐԿԵՑԵՆ ՉՄԵՂ Ի ՂԻՒԱՅ ԵՒ Ի յԱՆԻՐԱՄ ՄԱՐԿԿԱՅ²² Ի ՆԵՆՍՊԱՆՈՐ ՍՐԱՅ ԵՒ Ի յԱՄԵՆԱՅՆ յԱՐԵ ԵՒ ՆՈՐԿԱՅ²³ ԱՆՈՂՂՈՒԹԻՒՆ ԿՐԱՆՂԱՅ ԵՒ ՎՂԱՅԱՎՐԱՅ²⁴։

Աղաւեւք զթիզ²⁵ մայր սք. կոյս բարեխաւսու թեամբ²⁶ սք. առաքելոցն և սք. մարգարէիցն²⁷ և սք. հայրապետացն²⁸ և սք. ճգնաւորացն²⁹ և սք. մարտիրոսացն³⁰ հրշտակացն³¹ և սք. հրեշտակացն³² ամենայն երկնային զաւրացն։ Ետվաննու Մկրտչին և սրբոյն Ստեփաննոսի³³ նախավկային և սք. առաքելոցն³⁴ Պետրոսի և Պողոսի։ ԱնգրէասՅակոբոս Երաննէս Թումաս Փիլիպոս. Բարթողոմէոս³⁵ Մատթէոս Սիմոն Թաթէոս Մատաթիայ Բառ-

15. Զնջազրուած, և թանաքով, միջերես Աղորդքն միւլ և Մարիամ՝ եթը տող մէջ սղուած բտորը՝ կարմիր թանաքով են։
16. Ո ստուռ ծաղկազեր, ետազոյն։
17. Սղուած՝ աղբնչ, վերջնեթեր ճին վրայ երկշեշտ՝։
18. Տղարմ. մայր-ոք։
19. Սղուած՝ քի, անգլխազեր։
20. Սղուած՝ ամբ։
21. Զորդիտ։
22. Փոխակ. մարդկանց։
23. Տղարմ. չ-արեւոյ, վերջը՝ յա
24. Տղարմ. վրտաց-ելոց։
25. Տողազարմուած՝ ըզ-թեզ, ը-ի վրայ պատեալով։
26. Սղուած ...արք.։
27. Սղուած՝ մրթքն, ը-ի վրայ երկշեշտ (")։
28. Սղուած՝ ճաչրպ՝ացն։
29. Տողազարմուած՝ ճքեա-որացն։
30. Սղուած՝ մրա՝ացն։
31. Տղարմ. եր-յտակացն։
32. Կը թափ թէ հրեշտակներու զաւր երկու էր, Հրեշտակներ և Սարք երեւտակներ։
33. Տողարմ՝ Ստեփ-աննոս, անգլխազեր, ինչպէս Մկրտչէ, Պետրոս և Պողոս անունները։
34. Սղուած՝ առ՝ յցն։
35. Տղարմ. Բարթոլոմէոս։

նարսա Ղուկաս Մարկոս և ամենայն սր. առաքեալք¹ և աւետարանիչք որ էք աշակերտ Քրիստոսի սոցա բարեխաւսութեամբ առ որդիդ² քո բարեխաւսեան զի փրկեսցէ զմեզ ի նեղութեանց³ հոգոյ և մարմնոյ⁴ ամբողջ և անսասան⁵ պահեան գծառայն Աստուծոյ Ալլահովերտին⁶ :

Վեցերորդ Նկար. 9,50 X 4 հրդմ. Ներսիս կարողիկոս (Շնորհալի). Կեղիկ և մուրնարեցացոյն խորքի վրայ, ոտքի կեցած, կարողիկոս սակուն զգեստով. — երկնի վերայ՝ ուկեղոյն, երկար մագեր ահանցներուն քովերը դեպ ի ետև, կրկար սրածայր ու երկնի մօտոք՝ ալեփառ վայրաբափ ընկաքք. կարմիր փիլոն ոստերկն միևնև ոտները, վիզն ու փիլոնիկն մեշտեղն վայր՝ դեղին ու խալազարդ ուրար, մէկ ժայրը՝ ձախ րեկն վրայէն տակախ, ծուպաւոր: Կանաչ ներքև երգգեստ. սև կօշիկներու ժայրերը միայն կ'ենդին: Աջ ձեռքը փիլոնիկն տակէն րեկն բարձրացած՝ խալակեքելու շարժումի մէջ: Վեմբն ու ձեռները թխորակ: Համալայի ու նուրբ նկար: Զատուած է յաջորդող աղօթքին՝ կարմիր ձաղաճի գաղաղաբրտով մը՝ յուսանցէ յուսանց փաղով, 1,8 X 4 հրդմ.:

ԱՂԹԹԵ ՏԵԱՅՆ՝ ՆԵՐՍԻՍԻ ԼԱՅՈՑ ԿԱՊՈՂԻԿՈՍԻ:
 Հաւատով խոստովանիմ¹ և երկիր պագաննեմ քեզ հայր և որդի և սր. հոգի անեղ և անմահ բնութիւն, արարիչ հրեշտակաց և մարդկան և ամենայն եղելոց և ողորմեան քո արարածոց և ինձ բազմամեղիս¹⁰ :
 Հաւատով խոստովանիմ...¹¹ :

Եօթներորդ Նկար. 10 X 4 հրդմ. Յիսուսուսի Մկրտուրիկն. վրի մասը գեղին խորքով, երկիկը քաղցում՝ կապոյտ սահանքով մը՝ գեախն ու օծեալին վրայ իւրս. մէջտեղը կապոյտ գետ, մէջը կիսամեղի յուսապակի Յիսուսը կեցած. գեախն ձախ ափէն՝ յուսապակի Յովմ. Մկրտիչ՝ աջը Յիսուսի գլխին սարած. աջ ափը՝ զոյց մը հրեշտակ, վերիկը՝ կապոյտ հագած, վարիկը կարմիր: Երկու ափերն ալ (վարդագոյն) շերտուած ժայռերու կը նմանին և յորտեմից տեղ խալակիչ եղած: Երկու հրեշտակները պատանի անմեղ դեմքով. Յիսուսը՝ ստուամեղ մօտոքով. Յովմանկա Մկրտիչ՝ բաւ մօտոքով: Զորակն գլուխներն ալ աստու սև մալ: Յ. Մկրտիչ վերնցը կապոյտ է, ներքեալորդ գորշ: Յիսուսի մէջքը ծածկող շարք՝ բաց վարդագոյն (ձեռնակ). ձախ ձեռքը մէջքին, աջը՝ սրտին տարած: Նուրբ նկար. վարի ազօրքին զատուած՝ երկզոյն (կանաչ-կարմիր) տերևագալս շերտով մը, 1 X 4 հրդմ.՝ յուսանցէ յուսանց երկարած:

ԱՂԽԹԹԵ ԲՈՇԿՈՒԹԵԱՆ ԱՄԵՆԱՅՆ ՏԱՌՈՑ:
 Տէր¹² մեր Յիսուս Քրիստոս¹³ էառ զՅովհաննէս¹⁴ և էջ ի Յորդանան¹⁵ և ասէ ցՅովհաննէս¹⁶ եկ մկրտեա զիս և նա ասէ Տէր իմ Յս. Քս. ոչ եմ արժանի վերջիկ փոքի քոց լուծանել և ձեռքս իմոյ մկրտիս ի ծառայէ քո. ոչ եմ կալսող¹⁷ անուլ ի յանն զմկրտիւն¹⁸ քո. ձայն ի յերկնից վկայեալ և ասէ դայ է որդի իմ սիրեալի դայա լուարուք յորեամ գետն թագեալ Յովհաննէս զարհուրեցաւ իւր սրտին և ասէ Տէր իմ

1. Տղորձ. առաքեալք:
2. Որդիս:
3. Աղուած՝ նեղութից, սոցազարմուած՝ նեղ-ուրեանց:
4. Տղորձ՝ մարմնոյ:
5. Տղորձ՝ անսասան:
6. Զնշագրուած են պահեան գծառայն աստուծոյ աշակերտիս մէկուկէն սողորդ: Այլմօքրտիս գրուած է իւով. Սրկոյն զարգազիծ ճը վերջակէտի տեղ բունելով կը գտան վերջացող աղօթքը՝ յաջորդող Նկարէն:
7. Աղուած՝ առ. անկախութի ինչպէս Ն. Հ. Կ.:
8. Հնն թույնագիր, երկզոյն. ա-ի վրայ բազմամայնի նշան: Աղօթքէն մինչև խոստովանութի կարմիր մեղանով:
9. Գրչագրուած է սոցազարմով՝ խոստովանեմ, մտնումս է (խոստում...): Այս աղօթքին սկսած մինչև Ա. նեղ բնութիւն մեղայ քեզ հատուածին ըզմեղա իմը՝ զբրբուրեմն ու թողքը կը գտնազանին վերիններին և յաջորդող մասերին: Գրութիւնն աւելի մասը ու մագեր է, թողքն աւելի ներքակ:
10. Աղուած՝ Բազ՝:

11. Եւ այսպէս շարունակարար գրուած են զՀաւատով խոստովանիմ—ի բանը շրտ սուները. ամէն մէկ տուրի առաջին գիրը՝ գուճառ (կարմիր) մեղանով և զէրագիր մերտուան երկա, աղբով, Վփառաւորեալ Տէրք վերջին տուր ամենով վերջակիտուած է: Երկզոյն զարդազիծ ճը յետոյ կու գայ Ե՝ ներքող Նկարը (Վերտուութիւն):
12. Տէր բառին միայն տ' ր գիրերը հոագոյն զարդազիծ են՝ վրան պատել: Նոյ պէս զարդազիծ:
13. Աղուած՝ յս. քս. անզլեալգիր:
14. Աղբուրէն մինչև. Յո՝ կարմիր թանագով, վ վերջն աւելցուած կ'երկի և՝ սանցքին (աջ) կանաչ շերտին վրայ սև մեղանով. Յովմ՝ սենեալը՝ անզլեալգիր:
15. Անզլեալգիր:
16. Տղորձ. ցՅովհաննէս :
17. Տղորձ կարող:
18. Տղորձ. ըզմկրտիւն, ը-ի վրայ պատելի նման նշանով մը:

